

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av skolors arbete för att
uppmärksamma och förebygga frånvaro vid
Närlundaskolan i Askersunds kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Närlundaskolan avseende arbetet med att uppmärksamma och förebygga frånvaro i årskurserna 4–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning skapar rektorns styrning förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete i skolan?
2. I vilken utsträckning använder skolenhetens personal arbetssätt som möjliggör tidig upptäckt av frånvaro?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom varje område bedöms om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja kvaliteten inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Närlundaskolan i följande utsträckning:

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Rektorns styrning skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Personalen arbetar i hög utsträckning för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Här bedöms hur rektorn styr och leder skolenheten för att skapa förutsättningar och strukturer för ett frånvaroförebyggande arbete. Det handlar om arbetet med att följa upp och analysera frånvarostatistik för att kunna urskilja mönster och risker att rikta det förebyggande arbetet mot. Det omfattar också att utveckla och förankra gemensamma förhållnings- och arbetssätt samt att skapa förutsättningar för samverkan mellan olika personalgrupper. I detta ingår en tydlig roll- och ansvarsfördelning i arbetet med att motverka frånvaro. Rektorns arbete med att identifiera behov av kunskap och kompetensutveckling om frånvaro samt genomföra insatser för att tillgodose dessa ingår också.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorns styrning skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med tillförordnad rektor, tidigare rektor, lärare och representanter för elevhälsan samt tillförordnad rektors svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppföljning och analys av frånvaro

Rektorn följer systematiskt upp frånvaron vid skolenheten och analyserar olika underlag för att identifiera mönster på övergripande nivå. Lärarna rapporterar all frånvaro i ett digitalt system. Utifrån frånvarostatistiken analyserar mentorerna frånvaron på klassnivå två gånger per termin och rapporterar analysen till rektorn. Rektorn följer även upp frånvaron genom att delta på så kallade måendekonferenser en gång per termin tillsammans med elevhälsan, mentorer, undervisande lärare, resurspersoner samt personal från fritidshemmet. På måendekonferenserna diskuterar deltagarna frågor kring trygghet kopplat till frånvaro. Exempelvis har det framkommit att det kan bli konflikter när elever ska ta sig till skolan genom huvudentrén. Därför får vissa elever som är i behov av det möjlighet att komma in i skolan via sidoentréer i syfte att bland annat förebygga frånvaro. Vid varje termins slut genomför rektorn en övergripande uppföljning och analys av skolenhetens frånvarostatistik. I den analysen jämför rektorn frånvarostatistiken för flickor och pojkar, olika årskurser, ämnen samt över tid genom att jämföra olika läsår, terminer och månader. I det systematiska kvalitetsarbetet följer rektorn även upp hur många elever för respektive årskurs som har över 15, 30 respektive 50 procent frånvaro det senaste läsåret. Exempel på mönster som rektorn har identifierat i analysen är att pojkar generellt har en något högre frånvaro än flickor, att elever i särskild undervisningsgrupp har högre frånvaro jämfört med övriga elever och att elever i en årskurs tenderar att ha högre frånvaro när de har

språkval på en annan skolenhet jämfört med när de har hem- och konsumentkunskap på den skolenheten. Enligt rektorns analys beror skillnaden mellan ämnena på att eleverna uttrycker att hem- och konsumentkunskap är mer lustfyllt men även på att grupperna är större och att eleverna är blandande med elever från andra skolenheter i språkval jämfört med hem- och konsumentkunskap. Utifrån det har rektorn vidtagit åtgärder och beslutat att undervisningen i språkval ska bedrivas på den egna skolenheten från och med innevarande läsår. Sammantaget genomför rektorn en systematisk uppföljning av frånvaron och använder ett brett underlag för att genom analys identifiera mönster och söka förklaringar till dessa.

Förutsättningar för ett gemensamt arbete

Rektorn utvecklar gemensamma arbets- och förhållningssätt i arbetet med frånvaro och ansvarsfördelningen i arbetet är tydlig. Grunden för arbetet med att motverka frånvaro är de rutiner som huvudmannen har tagit fram och som används på skolenheten. Rutinen anger vad som ska göras och vem som är ansvarig. Enligt rutinen ska undervisande lärare registrera frånvaro i skolans digitala system senast samma dag som lektionen infaller. Om en elev är frånvarande efter femton minuter och inte är anmäld frånvarande kontakter undervisande lärare vårdnadshavaren, alternativt kontakter undervisande lärare mentorn eller intendenten som i sin tur tar kontakt med vårdnadshavaren. Om en elev har över tio procent i frånvaro får mentorerna en signal i det digitala systemet. När det inträffar, eller att en elev har upprepade frånvaro, ska mentorn fylla i en blankett om huruvida frånvaron är oroande eller inte, och lämna denna till elevhälsan som därefter ska återkoppla och ge stöd i ärendet. Om en elev fortsatt över tid har över tio procent frånvaro ska mentorn bjuda in vårdnadshavare och elev för ett samtal, oavsett om mentorn har bedömt frånvaron som oroande eller inte. Vid samtalet har mentorn hjälp av en mall med frågor som ska besvaras och vid behov kan även en representant från elevhälsan delta. Detta samtal ska följas upp efter två veckor och därefter ska mentorn bedöma huruvida ärendet ska avslutas eller anmälas till rektorn. Vid anmälan till rektorn ska mentorn bifoga dokumentationen från den initiala kontakten med vårdnadshavare och elev. Därefter ska enligt rutinen en frånvaroutredning inledas.

Rektorn implementerar gemensamma förhållningssätt bland personalen. Detta sker bland annat genom ett utvecklingsarbete kallat "god skolkultur" där personalen diskuterar gemensamma förhållningssätt, exempelvis kring hur de ska bemöta elever som inte är i klassrummet. Det sker även genom olika stödfrågor som mentorerna kan använda när de ska kartlägga elevers frånvaro som utgår från att identifiera svåra skolsituationer och inte orsaker hos eleven. Stödfrågorna handlar bland annat om lärmiljön,

trygghet och relationer. Därtill innefattar de gemensamma förhållningssätten att mentorerna kommunicerar till vårdnadshavare att även anmäld frånvaro kan vara oroande, detta för att signalera att närvaro är viktigt.

Rektorn organiserar arbetet så att skolenhetens personal får goda förutsättningar att samverka i det frånvaroförebyggande arbetet. Detta sker genom att det finns en mötesstruktur som möjliggör för lärare, elevhälsa och övrig personal att samverka kring elevers frånvaro. Exempelvis deltar rektorn, elevhälsan, mentor, undervisande lärare, resurspersonal och personal för fritidshemmet under måndekonferenser där frånvaro diskuteras. Det förekommer även regelbundna möten mellan skolgårdslärare, vilka har ett särskilt ansvar för elevernas raster, och mentorerna i respektive årskurs samt mellan resurspersonal och elevhälsan. Vid dessa möten diskuterar personalen elevärenden, exempelvis avseende frånvaro.

Rektorn följer upp att rutiner och arbetssätt efterföljs och är implementerade i hela organisationen. Detta sker genom uppföljningar av de frånvaroanalyser och frånvaroblanketter som mentorerna har genomfört, samt genom att rektorn medverkar i olika möten, exempelvis måndekonferenser. Utifrån dessa uppföljningar utvecklar rektorn arbetssätten. Rektorn har exempelvis bett mentorer att utveckla och fördjupa de frånvaroanalyser mentorerna gör för sina klasser.

Kunskap och kompetensutveckling

Rektorn följer systematiskt upp personalens behov av kunskap och kompetensutveckling kopplat till frånvaroarbeta. Rektorn inventerar behov av kompetensutveckling i samband med medarbetarsamtal, via elevhälsan samt genom att delta på måndekonferenser och via uppföljning av frånvaroanalyser. Exempelvis har personalen tagit del av en extern föreläsning om att främja närvaro. I samband med detta deltog elevhälsan även i en workshop med samma tema. Kuratorerna på skolenheten har även deltagit i fortbildning i ett kartläggningsverktyg gällande skolfrånvaro i syfte att utveckla arbetet med att kartlägga elevers frånvaro. Vidare har personalen tagit del av en föreläsning, samt genomfört en efterföljande workshop, kopplat till samarbetsbaserad problemlösning för att förstå och kunna bemöta utmanande beteenden. I det arbetet har personalen fått utbildning i olika samtalsmetoder, exempelvis hur de kan bemöta elever som inte är närvarande i klassrummet. Lärarna har även tagit del av föreläsningar avseende särskilt begåvade elever, bland annat i syfte att förebygga frånvaro hos den gruppen av elever. Lärarna har därtill tagit del av föreläsningar och genomfört workshops avseende att utveckla förmågan att göra analyser kopplat till frånvaro samt fått utbildning i det digitala system som de använder på skolenheten för frånvarorapportering. Att de

genomförda insatserna får genomslag ingår som en del i rektorns uppföljning av arbetssätt och rutiner. Rektorn har exempelvis noterat att lärarnas förhållningssätt kring frånvaro har förändrats och att lärarna numera betonar vikten av att eleverna ska vara närvarande samt att lärarna numera även ser risker med att även anmäld frånvaro kan vara problematisk.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Här bedöms arbetssätten som används i det frånvaroförebyggande arbetet vid skolenheten. I detta ingår hur personalen arbetar för att uppmärksamma och hantera tidiga tecken på frånvaro. Hur samverkan faktiskt bedrivs samt om och hur gemensamma förhållnings- och arbetssätt tillämpas ingår också. Ytterligare en del är att olika perspektiv synliggörs i det praktiska arbetet med att motverka frånvaro. Det gäller både olika yrkeskategoriers perspektiv och hur elevernas perspektiv tas tillvara.

Skolinspektionen bedömer följande: Personalen arbetar i hög utsträckning för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med tillförordnad rektor, tidigare rektor, lärare, representanter för elevhälsan och elever samt tillförordnad rektors svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppmärksamma och hantera frånvaro

Personalen vid skolenheten arbetar systematiskt för att tidigt uppmärksamma och hantera tecken som kan leda till problematisk frånvaro. De gemensamma rutiner som finns för att registrera och hantera frånvaro är väl implementerade och följs av alla lärare. Det gäller exempelvis vad gäller rutinen att kontakta vårdnadshavare vid oanmäld frånvaro samt att följa upp elever som har tio procent frånvaro oavsett om det handlar om anmäld eller oanmäld frånvaro. När mentorerna genomför en kartläggning av elever med tio procent frånvaro analyserar de eventuella mönster i frånvaron, om det handlar om olika ämnen, veckodagar eller tidpunkter på dagen. Mentorerna analyserar även frånvarostatistik tillsammans med resultat från den trivselenkät eleverna besvarar regelbundet. Mentorerna rapporterar därefter sina analyser till rektorn och elevhälsan. Personalen undersöker även andra tecken eller händelser kopplat till frånvaro såsom att elever är i skolan men inte på lektioner, att

elever frekvent lämnar klassrummet eller om någon elev uppmärksammas vara ensam på rasten. Vidare uppmärksammar lärare elever som har varit frånvarande när de är tillbaka i skolan. Därtill möter exempelvis resurspersonal upp elever från 07.30 varje morgon och det finns även skolgårdsgårdslärare som uppmärksammar elever som är ensamma på rasterna, detta i syfte att bland annat förebygga frånvaro. Utöver de gemensamma rutinerna noterar lärare som undervisar elever vid få tillfällen i veckan frånvaro på papper, för att få en överblick över den totala frånvaron i deras ämnen, i syfte att kunna identifiera risker.

Samverkan och olika perspektiv

Skolenhetens personal samverkar fortlöpande i arbetet med att förebygga frånvaro och flera perspektiv synliggörs i arbetet. En del i arbetet där samverkan blir tydlig är under måendekonferenser samt i de analyser av frånvaro som mentorerna genomför och lämnar in till elevhälsan. Elevhälsan, framför allt kuratorn, är också delaktig i den övergripande frånvaroanalys rektorn gör varje termin. På så sätt integreras olika perspektiv i diskussionerna i frånvaroarbetet. Vidare synliggörs även vårdnadshavarnas bild och perspektiv i samband med den kontakt mentorerna har med vårdnadshavarna vid elevers frånvaro. I den kartläggning som genomförs vid tio procent frånvaro eller vid upprepad frånvaro finns även förslag på frågor till vårdnadshavarna för att på olika sätt fånga deras perspektiv. Exempelvis berör frågorna lärmiljön, trygghet, relationer men även elevens förutsättningar utanför skolmiljön och det finns även ett handledningsstöd där det framgår att mentorn ska fokusera på att identifiera svåra skolsituationer och inte problem hos eleven. I de kartläggningar för elever med tio procent eller upprepad frånvaro som genomfördes föregående läsår deltog även kuratorn för att öka förståelsen för vilka olika orsaker som ligger bakom frånvaron.

Elevernas perspektiv i frånvaroarbetet

Rektorn och personalen tar systematiskt vara på elevernas perspektiv i det frånvaroförebyggande arbetet. I det underlag som ingår i rektorns och lärarnas uppföljning och analys i frånvaroarbetet ingår elevernas synpunkter genom exempelvis de trivselenkäter som eleverna besvarar två gånger per termin. Vidare utvärderas även svaren i enkäterna tillsammans med eleverna och vid behov kan även jämförelser med tidigare enkäter göras. Redogörelser från elevrådet kring otrygga platser under raster samt utvärderingen av trivselenkäterna används i analysarbetet kopplat till frånvaro men även underlag från utvecklingssamtal. Exempelvis har rektorn tagit med elevernas synpunkter utifrån information från utvecklingssamtal i samband med att hen analyserat orsaker till att frånvaron i två ämnen skiljer sig åt. Elevernas perspektiv inhämtas även på

individnivå. Enligt tidigare beskrivna rutiner har mentorn avstämningar med vårdnadshavare och elev vid all form av frånvaro. Mötena med vårdnadshavare och elever dokumenteras och anteckningarna utgör underlag för fortsatta insatser. Därtill är frånvaro en punkt vid de hälsosamtal skolsköterskan har med eleverna i årskurs 4, vilket utgör ännu ett sätt att ta till vara elevers perspektiv på frånvaro då skolsköterskan återkopplar samtalen på generell nivå till elevhälsan och berörda lärare.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anders Berggren

Beslutsfattare

Signerat av: Anders Berggren

X Viktor Hagström

Föredragande

Signerat av: Viktor Hagström

I handläggningen av ärendet har även utredaren Emelie Nordqvist deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 9, 10 och 25 §§

4 kap. 4 och 5 §§

7 kap. 17 och 19 a §§

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Närlundaskolan den 9 september och en digital intervju med tillförordnad rektor och tidigare rektor genomfördes den 10 september. Besöket genomfördes av utredarna Viktor Hagström och Emelie Nordqvist. På skolenheten går cirka 430 elever från förskoleklass till årskurs 6. På mellanstadiet går cirka 210 elever. Skolenheten leds av en tillförordnad rektor. Huvudman är Askersunds kommun.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med tillförordnad rektor och tidigare rektor på skolenheten
- En intervju med lärare
- En intervju med representanter för elevhälsan
- Intervjuer med elever
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Tillförordnad rektors svar på skriftliga frågor

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.